

رجبعلی انوری پور

آذارماه و ابر آذاری

ابر آذاری چمنها را پراز حورا کند
باغ پر گلبن کند گلبن پراز دیبا کند
منوچهری دامغانی

آذارماه چیست؟ - در باره آذارماه با مراجعه به فرهنگ لغت های متعدد به اصح آنها یعنی فرهنگ برهان قاطع تصحیح و اهتمام دانشمند فقید روانشاد دکتر محمد معین با توجه به متن و حاشیه (جلد اول صفحه ۲۲) این جملات معنی و شرح شده است «آذار باذال نقطه دار بروزن بازار نام اول ماه بهار است از سال رومیان و بودن آفتاب در برج حمل - آذار یا ادار (ع.ف) ششمین از ماههای سریانی که عرب آنها را شهرور الروم نامند...»

باید دانست که آغاز سال رومی یا سریانی در هر سال مطابق است با آبانماه از از سال شمسی ما ایرانیان که از تشرین اول شروع و به ایلول خاتمه می پذیرد و نام ماههای مذکور به شرح زیر میباشد:

۱ تشرین اول ۲ تشرین ثانی ۳ کانون اول ۴ کانون ثانی ۵ شباط ۶ آذار ۷ نیشان ۸ ایار ۹ هزیران ۱۰ تموز ۱۱ آب ایلول.

در میان ماههای فوق آذار ماه که نام ششمین ماه و مطابق با فروردین ماه شمسی میباشد در ادبیات و شعر اصیل فارسی ما بسیار معروف بوده و شاعران و سخنسرایان در اشعار خود بمتناسبی بعنوان مثال از آن شاهد آورده و طبع آزمائی نمودم اند. ابر آذاری چیست؟ در بهار که بعد از سپری شدن زمستان و سرما آغاز فعالیت طبیعت است و بنات نبات در مهدزمین برای روئیدن و اطفال شاخ درختان برای پوشیدن سبزورق خلعت نوروزی احتیاج به دایه ابر بهاری دارند تا با عصاره آن پرورش یابند و این

ابر بهاری را که در بهار با بار ثمر بخشش جلوه بخش بوستان و گلستان است ابر آذاری مینامند .

صفت ابر آذاری . در چگونگی حالت و صفت ابر آذاری استاد سخن افصح المتکلمین سعدی در باب هفتم گلستان در جدال سعدی با مدعی در باب توانگری و درویشی میفرماید «... گفتم مذمت اینان روا مدار که خداوند کرمند گفت غلط گفتمی که بنده درمند چه فایده چون ابر آزارند و نمی بارند و چشمه آفتابند و بر هر کس نمی تابند ...» و در ضمن قصیده‌ای در وصف بهار بنظم میفرماید .

این هنوز اول آذار جهان افروز است

باش تا خیمه زند دولت نیمان و ایار

پس بطوریکه مشاهده میشود ابر آذاری بواسطه پر باری و آبستنی باران صفتی است تشبیهی و وصفی و اینگونه شواهد در کتب و دواوین فارسی بسیار است با نظر گرفتن مراتب فوق و استناد از شعر شاعران که هر یک بر گونه‌ای بیان شده باید یاد آوری گردد این مثل و مضمون در اصطلاح ادب توارد معانی است و جنبه اقتباسی نداشته و ندارد .

از منوچهری دامغانی

ابر آذاری بر آمد از کران کوهسار باد نوروزی بجنبید از میان مرغزار

✧ ✧ ✧

یا قوت نباشد عجب از معدن یا قوت گلبرگ نباشد عجب اندر مه آذار

✧ ✧ ✧

وین پرنگارینش بر او باز نبندند تا آذر مه بگذرد و آید آزار
بر فروز آذر بر زین که در این فصل شتا آذر بر زین پیغمبر آذار بود !

✧ ✧ ✧

ابر آزار چمنها را پر از حورا کند باغ پر گلبن گند گلبن پر از دیبا کند

☆ ☆ ☆

تا باغ پدید آرد برک گل مینائی تا ابر فرو بارد ثادونم آذاری

از فخرالدین اسعد گرگانی در «ویس و رامین»

چنان گریم که گرید ابر آزار چنان نالم که ناله کبک گهسار

☆ ☆ ☆

منم آزار و تو نوروز خرم هر آئینه بود این هر دو باهم

از حافظ شیرین سخن

ابر آذاری بر آمد باد - نوروزی وزید وجه می میخواستهم و مطرب که میگوید رسید

از قطران تبریزی

ابر آذاری بباران در چمن پروردورد گشت خیری تا فراق نرگش آزر دزرد

لاادری

اصل دانش شاخ حکمت بار فضل و معرفت بحر ذوق و کوه عشق و طبع ابر آذری

از میرزا محمد نوائی شاعر دوره قاجاریه

نوشین لبشان حقه‌ای از لعل بدخشی زیبا رخشان خرمنی از لاله آزار

از حاج میرزا حبیب خراسانی

محب روی تو خندان چو برق در آزار عدوی جام تو گریبان چو ابر در نیسان

از سلمان ساوجی

آذار ببرد آب رخ آذر و کانون
وز درد سر هر دو امان داد جهان را

از سنائی

ای درت زبی برگان چون شاخ در آذر
وی دلت ز بخشیدن چون باغ در آذار

از ازرقی هروی

سرد سوزان اندر آمد باد آذر مه بدشت
تیر گون شد باغ آذاری ز باد آذری

از ناصر خسرو

آنی که پدید آمده در باغ شریعت
از عدل تو آذار ز احسان تو نیسان

حکیم صفای اصفهانی

بگذشت مه آذر و پیش آمد آذار
ابر آمد و بژاده تر ریخت بکپسار
باد آمد و بگشود درد که عطار
آراسته شد باغ چو روی بت فرخار
نرگس که بود پادشه کوچه و بازار
زد خیمه سلطانی در برزن و در کو

دولت روم نیز مانند سایر ممالک و دول جهان دوره عظمتی داشت ، اندک اندک فساد اخلاق و افراط در مناهای در نزد رومیان منتشر گشت ، دشمنان داخلی و خارجی قوی گشتند و امپراطوری روم بضعف و زوال نهاد . آخرین امپراطور روم شخصی است بنام تئودسیوس (۳۷۹-۳۹۵م) وی امپراطوری وسیع خود را بین دو پسر خود بدو قسمت شرقی و غربی تقسیم کرد و این انقسام آنچنان ادامه یافت که دیگر برای رومیان اتفاق و وحدت بهیچ رو حاصل نشد .
(تاریخ ادیان)